

SVATÝ JAN NEPOMUCKÝ
již v útlém věku skvostný vzor ctnosti a vědění,
předložený mládeži k horlivému napodobení

Na scénu jej uvedla akademická mládež střední gramatiky
v Praze u sv. Ignáce roku 1734

1. SCÉNA

- Theolater:¹ Jako se vlna valí na vlnu a jedna druhou
tlačí do mořských hlubin, když Notos²
povolává bouře drsným zvukem trubky;
5 jako se vratký člun zmítá na rozbouřeném moři
a pluje na nebezpečných vlnách sem a tam, stejně tak
proměnlivá vášeň táhne a strhává srdce mládeže.
Mládež je jak z vosku, mění se tu k dobrému,
tu ke špatnému, podobna Próteovi:³ k obojímu
se může snadno přiklonit. Když však mládeži chybí,
10 kdo by ji řídil,⁴ rozhoduje se, jako by jí zmítaly
proměnlivé proudy mezi Skyllou a Charybdou.
A tím spíše se střemhlav řítí k prohřeškům,
k nimž ji vábivě zvou druhové.
- Eusebius:⁵ Proto je třeba
ji řídit řádnými pravidly, aby tato rostlina
15 hned v prvním květu nezklamala naději;
tu naději, s níž vzrůstá klesající sláva měst i vlasti
a také úcta k Bohu.
- Theolater: Tohle budiž tvým úkolem,
o to usiluj. Tobě, Eusebie, připadne ona
nelehká starost, aby se totiž křehká mládež
20 naučila žít podle tvého úradku.
- Eusebius: Svůj úkol
budu vždycky zastávat obezřetně. Budu mládež vést,
řídit a radit jí, co si žádá čest, co chtějí zákony,
co nařizuje řád založený na moudrosti, jen abych

¹ Původ jména viz synopse.

² Lat. *Notus, i, m.* – jižní vítr, který v zimě přinášel lijáky a bouře a škodil mořeplavcům.

³ Lat. *Proteus, ei, m.* – mořský bůh schopný se proměňovat, zde jako metafora nestálosti.

⁴ Lat. *magister, tri, m.* – zde hříčka s významem slova, které znamená zároveň „učitel“ i „kormidelník“.

⁵ Původ jména viz synopse.

- 25 vychýlil váhy jejího kolísavého ducha tam,
kam jej volá sám Bůh, milost a nebesa.
Avšak Philocosmus,⁶ ten mor z podsvětí, strojí
tisíce lstí, kuje pikle, všude rozprostírá své pasti,
jen aby mládeži zabránil vstřebat celým srdcem
naše příklady. Nešetří vějíčkami, na něž by ji
30 nalákal, a mládí, jež nezná klam, nabízí
jedovatý nápoj smíšený s medem.
- Theolater: Philothee a Palladie, zastavte společně tento
zdroj zla.⁷ Ty, dokud tě bude mládež následovat,
jí vykládej zásady, které vedou ke spáse, a bedlivě ji uč
35 uvažovat o rozumných věcech a podřizovat se jhu.
Zabraň jí, aby se zapletla do lstí vládce noci.⁸
A ty se postarej, aby nenáviděla každý zločin
a vzdělávala svého ducha ve slavných ctnostech.
- Philotheus: Slibuji, že ve mně na své cestě
bude mít stálého průvodce a vůdce, pokud jej
40 nedonutí proti jeho vůli odejít od svého boku.
Budu hrozit věčnými ohni podsvětí, nařídím jí,
aby v pamětlivé mysli přemítala o kole věčného
neštěstí. Vysvětlím jí, jak nepřátelé ctnosti jednou
budou své zločiny smývat na neúprosné hranici,
45 jak krátce trvá prchavá rozkoš, a ukážu jí,
že ke hvězdám nevede cesta vystlaná růžemi.
- Palladius: Odměnami i hrozbami dosáhnu toho,
aby mládež nikdy neporušila slib
daný tobě a Palladě, aby svou šíjí
50 vzpurně nevyvlékla ze jha ctnosti,
aby ji hřích nespoutal svými pouty a zločin
neukončil to, co bylo započato ve ctnosti.
- Theolater: Připojme tedy k úmyslům skutky.

2. SCÉNA

- Philocosmus: Mračna, jež nepřejí našim úmyslům, odplouvají
daleko odsud, kde Štěstěna rozdává bohatství
55 hodné Kroisa⁹ a těm, jimž přeje, z rohu hojnosti

⁶ Původ jména viz synopse.

⁷ Původ jmen viz synopse.

⁸ Tj. Philocosma.

⁹ Lat. *Croesus*, i. m. – Kroisos, král v maloasijské Lýdii, zde symbol bohatství.

- štědře rozlévá argolské poklady;¹⁰ daleko od místa,
kde poklady, jež Arabové sbírají u Erythrejského moře,
štědře padají do klína,¹¹ kde sýpka poskytne cokoli,
po čem ústa zatouží. Tam, kde věčně trvá den plný
60 zlatého klidu, tam zvučí hlas veselého sboru,
tam všem jasně září oči i tváře a chmurná barva
nikdy nezatemní tvář. A tyto poklady čekají
na stoupence Philocosmova tábora.¹² Budiž tedy,
65 dokud nám v žilách tepe krev: nevěnujme čas
ničemu jinému nežli příjemným věcem a zábavám.
- Eleutherius:¹³ Buď zdrav, Philocosme, slavný králi srdcí,
jež miluje mládež, slávo světa a jeho nesmírná
ozdobo! Těch, kteří jsou věrni tvým pokynům,
70 bude stále přibývat, každým dnem přichází
do tvého hradu víc a víc stoupenců, kteří
před tebou poklekají a chtějí užívat stejného blaha;
obejmi je, protože se ti zasvětili, vždy je
chraň svou láskou a vtiskni si je do srdce.
- Philocosmus: Budte zdraví, jste má radost, žeň mé slávy.
75 Osvězte své srdce, co se nám líbí, je i povoleno.
Hej, ať se dvůr rozezní šťastným jásotem.
- Dvořan 1: Ať sladký hlas chóru polaská uši,
hudba ať rozpohybuje nohy do rychlého tance.
- Všichni: Buď zdrav, Philocosme, jásej a šťastně pokračuj
80 ve svých věčných vítězstvích.
- Dvořan 2: Dřív se vrátí Eufrat
ke svému prameni, dřív se den skončí tam,
kde vychází Jitřenka,¹⁴ než tě já přestanu ctít,
vládce Philocosme.
- Dvořan 3: Dokud bude Euros své síly nabírat
na východě, dokud bude jelen mířit do lesů,
85 dokud měsíc pohládne noci a slunce
bude přinášet světlo dni, tak dlouho
budeme obývat tvůj dům.
- Dvořan 4: A já dříve zaživa vkročím do vod

¹⁰ Lat. *Argolicus, a, um* – argolský ve smyslu řecký.

¹¹ Jako *Erythraeum mare* se ve starověku označovalo Arabské moře. Nerostné bohatství přilehlého Arabského poloostrova bylo příslovečné, na což autor zřejmě naráží.

¹² Lat. *sequaces, ium, m.* – průvodci, družina, stoupeneci.

¹³ Původ jména viz synopse.

¹⁴ Lat. *Eous, i, m.* – Jitřenka.

Flegethontu,¹⁵ dříve se ocel změnil ve vosk,
skála ve vodu, země v nebe, než by moje
90 srdce přestalo žhnout láskou k tobě.
Philocosmus: Pospěšte si, ať se mládež v hojném počtu hrne
do mého náručí. Philocosmus ji slibuje uctít vznešeným
purpurem, nabízí hostiny, jaké bývají jen u Gangy,
poklady Tagu,¹⁶ všechnu rozkoš a vše, co skýtá
95 vznešená přízeň a štědré lůno příznivého Osudu.
Všichni: Jsme připraveni plnit tvé rozkazy, poroučeji, prikazuji.

3. SCÉNA

Jan: Projev přízně Toho, jenž řídí svět,¹⁷
jeho nehodnému služebníčkovi jen přšely do náručí
a žeň radostí, kterou si poté odnáším, se nedá
dostatečně vylicit. Nemám v duši místo pro pokoj a klid;
v myslí mám pevně všípeno, že je třeba milovat Boha.
Jen na něj myslím, když bdím, o něm sním,
když spočinu ve spánku; pomyšlení na něj mě budí
z drímoty, i když je tělo znavené. On jako první pak
pro sebe hned uchvátí pozornost ještě rozpáleného srdce.
Ó velký dar nebes! Ó přízeň nebešťanů!
Ó Bože, zavlažuj i nadále mé srdce tak bohatým
deštěm! Zapřísahám nebeské pochodně hvězd
i vše, co země skrývá ve svém klínu: dokud budu
dýchat vzduch, dokud bude v mých smyslech život,
bude mi v duchu pevně tkvět, že mám milovat
pouze Boha. Zmařit zahálkou květ svěžího mládí
mi připadá jako zločin. Dokud jsem tedy mlád,
rád budu zušlechťovat svou mysl řádnými uměními,
rád se budu věnovat vzdělávání. V mé lásce však
bude vždycky na předním místě zbožnost.

Pidomenus:¹⁸ Ty, na nějž toužebně čekám,
ozdobu Minervy, nevinné srdíčko,
buď zdrav, Jane!

Jan: Ať vám nebesa

¹⁵ Lat. *Phlegethon, ontis, m.* – podsvětní ohnivá řeka.

¹⁶ Lat. *Tagus, i, m.* – dn. Tajo, řeka na Pyrenejském poloostrově. Autor zde symbolicky vymezuje dvě nejzazší hranice známého antického světa.

¹⁷ Lat. *Moderator orbis* – zde ve významu „Bůh“.

¹⁸ Původ jména viz synopse.

- 120 tisíckrát oplátí pozdrav.
 Theophobus:¹⁹ V nás máš stálé vůdce životem a druhy
 na cestě, pokud nás neodeženeš od svého boku.
 Příznivá nebesa nás poslala tobě, svému chráněnci,
 abychom ti vždy radili ve tvých záležitostech
 a plánech.
- 125 Jan: Ó příznivá hvězdo!
 Ó požehnané světlo, díky němuž se smím
 radovat z vaší lásky! Uctívám Boží ruku.
 S radostí se svěřím vašim pokynům.
 Dřív Achátés opustí Aenea,
 Pyladés Oresta a Nisos Euryala,²⁰
 než já opustím vás, své milované průvodce.
- 130 Pidomenus: Co ti teď řeknu, hluboko v sobě ukryj a pamatuj
 si to jako příklad pro život.²¹
- Jan: Mluv, otevírám ti své srdce.
 Pidomenus: Svět je plný bouří a proudů, zde vlny
 pohltí čistotu, tady umírá zbožnost,
 135 jinde na ostrých skalách ztroskotává ctnost.
 Rozlišuj pravdu a marnost. Všude se třpytí
 oslňující lesk; zářivě se skví bohatství,
 drahokam vábí oči, přízeň Štěstěny
 lahodí srdci, dary rozkoše vzbuzují libost.
- 140 Rozpoznej však ten klam: uvnitř se skrývají
 nelítostné Fúrie a drásavá úzkost, na konci
 je vždy smutek.
- Theophobus: Jane, z celé duše vysílej své modlitby
 k nebesům. Tento příbytek zdobený drahokamy
 hvězd, hrad slunce, klidné sídlo uprostřed
 145 planoucího nebe tě učiní nesmrtelným,
 až přijde čas.
- Jan: Ó jediný cíli mých modliteb!
 Ó sladká vlasti! Při pohledu na tebe se zatemní
 veškerý lesk světa;²² před tebou se pro mě stává
 bezcennou špínou vše, co není Bůh.
- 150 Theophobus: Jane, měj na paměti i tuto spásnou radu:

¹⁹ Původ jména viz synopse.

²⁰ Jan tu uvádí příklady věrných přátelství z antické mytologie a literatury: Achátés je věrný Aeneův přítel (Vergilius), Pyladés Orestův, Nisos a Euryalos jsou věrná přátelská dvojice z Aeneidy.

²¹ Lat. *documenta vitae* – výraz v této hře poměrně často užívaný. Jde o příklad, vzor života, který odkazuje i k didaktickému zaměření hry.

²² Lat. *splendor orbis* – používáno též ve významu „slunce“.

- 155 ať nám nejvyšší Soudce světa dává jakékoli
dobro a dar, vždy za to požaduje, abychom
před Jeho Božskou mocí cítili posvátnou bázeň.
Proto se ten, kdo odmítá uctívat Boha, vzdaluje
daleko od přízně nebes.
- Jan: Theophobe, mou duši
nikdy neopustí posvátná bázeň
a láska k Bohu.
- Pidomenus: Nezbyvá tedy, než abychom se
vydali do Palladiova domu.
- Jan: Sluhovi náleží následovat pány.
- 160 Pidomenus: Ctihodný vládce naší školy, přivádíme ti
nového svěřence, svěřujeme tvé péči
tohoto žáka Jana, abys ho nadále vzdělával
v ušlechtilých vědách.
- Palladius: Jas jeho ušlechtilé tváře
i povaha duše ukazují zárodky skvělé
budoucnosti. Soudím, že Jan se nikdy
165 neprojeví špatně. Zaujmi místo, potěšení
mého srdce, usaď se a přemítej o pokynech,
jež jsi dostal. Jednou ti bude k velkému užitku,
že ses přidal k táboru mé školy.²³ V pozdějších
letech totiž vždy lneme k tomu, čemu jsme navykli
170 předtím. To, co jsme se naučili jako mladí, milujeme
ve stáří. Přiznávám, že kořen vědění je hořký,
ale jeho plod chutná sladčeji než sladký med.
K vědění jistě vede tvrdá, trnitá cesta;
vědění nerado odpočívá, ba ani nemůže
175 odpočívát na měkkém loži. Tím milejší mu ale
bude ten, kdo k němu dospěje. Žák Pallady
vlastní ty největší ozdoby, jež skýtá
nebe i svět.
- Eusebius: Theolater uložil tobě a mně za úkol řádně
vzdělávat mládež v útlém věku. Proto bych
180 rád poznal, jak jsem o to nedávno požádal,
Palladiovu práci v této věci.
- Philotheus: Pojdme tedy k němu.

²³ Lat. *gymnas, adis, f.* (řec. původu) – zápasistiště, zápasnické cvičení; zde ve významu „škola, gymnázium“.

- Eusebius: Kéž se tomuto shromáždění
všechno šťastně daří, kéž vám přispěje
nebe svou přízní.
- 185 Palladius: Ó vítaná laskavost nebešťanů!
Konečně smím uctivě přivítat toužebně
očekávané hosty!
- Philotheus: Poskytněš nám žeň své milosti,
jestliže dosáhneš toho, že mládež pochopí
řádné zákony.
- 190 Palladius: Mé milé děti jsou zcela oddané
vzdělávání, přesto je jedinou ozdobou našeho
gymnázia Jan, který má povahu tvárnou k dobru.
Je pro své druhy vzorem nevinnosti, vyniká
zbožností a svatostí. Neméně se v tomto učeném lyceu
skví svým vzděláním. Jak ve zbožnosti, tak i v učenosti
195 dobývá v zápase se svými spolužáky palmu vítězství.
Z jeho tváře vyzařuje zbožnost, z očí cudnost,
z hlasu vážnost. Kéž je možné z toho usuzovat
na velké dobro.
- Eusebius: Pokračuj dále v řádném vzdělávání
svého svěřence Jana. Plamen zbožnosti, který
opatruje v srdci, plamen Boží lásky, jímž plane
200 jeho tvář, to jsou znamení, jež předpovídají,
že Jan bude pro svět velkým světlem.
- Philotheus: Janova ctnost si staví
vznešený pomník, po zásluze bude poctěn
vavřínem, až se jednou pověst rozletí po všech
končinách širého světa a bude zpívat o jeho slávě;
205 až jednou poveze na zlatém dvojspreži
Janovu zaslouženou chválu.
- Palladius: Nebesa kéž potvrdí tvá slova.

4. SCÉNA

- 210 Eleutherius: Získal jsem si velikou odměnu, Philocosmovu přízeň,
protože mu přivádím stále čtenější stoupence
pro jeho záměry. Ale čekaly by mě ještě větší
odměny, kdyby mi svou důvěru dal i Jan.

Ať už jeho zrak, sluch či jiné smysly zatouží po čemkoli,
 co nabízí laskavější osud, Philocosmus to na jeho pokyn
 přinese; tohoto stoupence si již tisíckrát přál získat.
 Proto mou duši trápí starost, jaké prostředky mám nejdříve
 215 vyzkoušet, aby se dosud uzavřené srdce otevřelo této přízni.
 Dol.: Což neumíš lhát a přitom se tvářit mile, prokládat
 svá slova lstmi, věrolomně klást léčky?
 Eleutherius: To umím.
 Dol.: Předstírej tedy vylhanými náznaky
 ctnostné chování. Ať se ti nad očima usídlí zbožná,
 220 vylhaná nadutost, ve tváři falešná cudnost. Celý se změň
 v obraz předstírané svatosti. Až se vyzbrojíš tímto úskokem,
 požádej, aby ses směl připojit ke vzdělaným
 žákům Pallady a stát se tak Janovým druhem.
 Představenému však slib, že budeš horlivě pracovat.
 225 Pak, ať už lest vnukne duchu jakýkoli čin či úmysl,
 využij ho hned proti svým druhům.
 Eleutherius: Říkáš chvályhodné věci. Chci následovat tvé pokyny.
 Přines sem rychle masku, tak lstí zakryju svou tvář.
 Dol.: Ta maska ti sedí velmi dobře, lest se vydaří podle přání.
 230 Já teď půjdu odsud.
 Clom.: Kdo to buší na dveře?
 Eleutherius: Já,
 nový uchazeč. Chci vstoupit k vám do školy
 a stát se vaším druhem.
 Clom.: Chvilíčku strpení,
 předám žádost představenému.
 Eleutherius: Předej, prosím.
 Konečně se mi otevírá vhodná cesta k úskokům.
 235 Clom.: Zde je ředitel školy, na toho se obrať se svou prosbou.
 Eleutherius: Ctihodný představený učeného domu Palladina,
 otevři bránu prosebníkovi a dovol mi připojit se
 ke sboru učenců.

- Palladius: Zdalipak v tvé duši sídlí
lásky k věděni?
- 240 Eleutherius: Tak velká, že ti to nemohu
dostatečně vysvětlit.
- Palladius: Chováš-li v srdci to,
co má milovat ušlechtilý ctitel Minervin,
budeš-li dbát napomenutí, která ti dám jako učitel,
vyhovím tvé žádosti.
- Eleutherius: Učiním vše podle tvých pokynů.
- 245 Palladius: Užívej si tedy prozatím společnosti svých druhů.
Pak s nimi ve stanovený čas přijď
do mého domu, abych prozkoumal tvou povahu.
- Narcissus: Pojď, příteli!
- Eleutherius: S radostí objímám milované
druhy; dosáhl jsem vrcholu svých tužeb,
když vidím, že mě jako služebníčka přidali k vám.
- 250 Perm.: Chválím a schvaluji tvůj úmysl a rozhodnutí
věnovat se studiím. Cokoli velkého a mocného se skví
na nebi i zemi, to všechno náleží žáků
Palladinu.
- Camillus: Musíš však zamezit
nečinné zahálce; neboť žák, který miluje píli,
je Apollónovi drahý; protivný je mu však ten,
na němž ulpěla poskvrna jako na lenochovi.
- 255 Eleutherius: Ale kdo by na sebe pořád bral jho námahy,
kdo by si hýčkal starosti? Což unavený Apollón
nikdy nebere do ruky lyru a nepřikáže uložit
260 k odpočinku napjatý luk?
- Narcissus: Jistě, odpočinku je třeba se věnovat tolik,
kolik se sluší. Je příjemné rozptýlit mysl
či si občas užít svobodného dechu Zefyrova.
Více času je však třeba věnovat užitečné práci.
- 265 Eleutherius: Hlásáš tu život po způsobu Catona.²⁴
Kdo by však dovolil, aby mu taková přísnost
podřídila květ mládí? Pokud se někomu líbí skrývat se
v odlehlých kláštorech, ať se tam skrývá. Ti, jimž

²⁴ Tj. mravně přísný, tradiční způsob života označovaný podle římského politika a spisovatele M. Catona (234–149 př. Kr.).

- 270 v žilách tepe bujná krev, si však rádi užívají
veselého mládí, dokud jim vane příznivý vánek
svěžího věku. Prosím však, abyste šli se mnou.
Toužím z celého srdce pozdravit
také Jana.
- Perm.: Soudíš snad, že mu budeš
milý? Mýlíš se, pokud nebudeš mluvit
o Bohu a nebi. Ten hoch je zcela zasvěcen
- 275 Palladě a naprosto oddán nevinnosti. I pouhému stínu
hříchu se vyhýbá, jako by byl horší než pes nebo had.
- Eleutherius: Chci to vyzkoušet.
- Eusebius: Ať nebe uchová
mé svěřence ve zdraví.
- Žáci: Svým žákům vždy
zachovej přízeň.
- Eusebius: Koho to tu vidím, přidal
280 se k vám nový druh?
- Camillus: Touží se vzdělat v dobrých
vědách Palladiných.
- Eusebius: Patrně touží zmocnit se jich lsti.
Ó ty obludo, hanebnější než trojkrký pes!²⁵
Poznal jsem v tobě vůdce té vzpurné chásky.
Odejdi, ty vzpurná hlavo, jež si nezaslouží denní světlo,
285 nechceš-li si odpykat náležitý trest za své podvody!
Snaží se vás, kteří jste se nedopustili zločinu,
stáhnout na svou stranu, do náruče Philocosmovy.
Zosnoval ve své prohnané mysli úklady, aby vás
mohl v prvním květu mládí zavléci do věčné hlubiny
290 Stygu. Proto před ním prchněte, neboť je zločinnější
než lernská hydra.²⁶ Zpívá jako Siréna, ale vy po způsobu
Odyssea prohlédnete jeho lsti, pokud někdo
z vás nechce zmoudřet jako Trójané²⁷ až příliš pozdě.
- Žáci: Budeme poslušni tvého napomenutí, Eusebie.

²⁵ Narážka na obludného psa Kerbera, hlídajícího vchod do podsvětí.

²⁶ Přirovnání k mnohohlavé vodní saní, již zabil dle pověsti Herkules.

²⁷ Lat. *Phryges, um, m.* – Frygové jsou obvykle ztotožňováni s Trójaný. Je to tedy nářezka na známý příběh o trójském koni. Celá pasáž je naplněna odkazy na homérské eposy, také žáci v Palladiově škole se potýkají s nástrahami jako Odysseus a stejně jako on je mají překonat.

5. SCÉNA

- 295 Eusebius: Theolater, přicházíš právě vhod mým starostem.
 Theolater: I já tě hledám, Eusebie, můj drahý příteli.
 Eusebius: Stěží by Eurípos²⁸ napočítal ve své úžině tolik bouří,
 kolik číhá nástrah na křehký věk. Nyní si mládež
 svými léčkami, planými sliby a lákavými poctami
 300 kupuje Philocosmus, věrolomný strůjce zločinů.
 Objevil se tu Eleutherius, jehož poslal,
 aby zničil nevinnost. Ten se chtěl připojit
 k našim žákům, aby k sobě zlým kouzlem
 snadno připoutal mládež. Já jsem však rychle
 305 přispěchal na pomoc a vyhnal jsem ze školy toho,
 kdo spoléhal na lsti.
- Theolater: Vzdávám díky tvé prozíravé péči,
 Eusebie. Prosím tě, veď i nadále s takovou bdělostí
 mládež, aby nepila žluč z kalichu Kirké.
 Jeden z nich ale zaměstnává mou mysl silněji,
 310 a to Jan. Jeho ušlechtilý, svěží duch
 a příjemná povaha jako by vlévaly nektar
 do mé duše.
- Eusebius: Ten se už vlil i do komnaty
 mého srdce. Jan vyžaduje obzvláštní péči.
 Chci za ním jít a ověřit si, jak si vtiskl
 315 do svého mladého srdce napomenutí Philotheova
 a příkazy Palladiovy.
- Theolater: I já jsem si toto v duchu přál.
- Eusebius: Zřítelnice Boží, přeji ti jasné dny!
 Jan: Ach, jak čirá radost prostupuje mým srdcem²⁹
 a mým duchem, když se mohu znovu těšit
 320 vaší přízní.
- Theolater: Jsi pořád odhodlán vyhýbat se pomíjivým
 lákadlům světa a následovat krásné ctnosti?
- Jan: Dříve v Euru utichnou bouře, oceán odloží své hrozby,
 Charybda dřív přestane bouřit, než já opustím ctnosti.
- Eusebius: Jsem rád, že jsi tak zocelil své srdce.
 325 Na tvou bezúhonnost útočí ale nejedna překážka, Jane.

²⁸ Mořská úžina, konkrétně nejužší místo úžiny mezi Boiótií a Euboíou, kde se několikrát za den měnil proud.

²⁹ Lat. *Sensus fibras, cordis fibras; fibra* znamená původně vlákno srdečního svalu, ale výraz se často přeneseně užíval již v antice pro označení žil a potom i nejnějnějších vláček srdce.

- Philocosmus se zmocňuje mládeže
tisíci způsoby.
- Jan: Odlož své starosti a obavy,
do paměti jsem si pevně vtiskl světější učení.
Cokoli se rodí pod sluncem, bojí se smrti.
- 330 Cokoli Štěstěna rozdělila, to se chystá znovu vyrvat.
Radosti světa jsou pomíjivé, trvají méně
než okamžik, vše odlétne rychleji než vítr.
Řekl bych, že jediné neštěstí, jež mi stojí za trápení,
je to, jež člověka zbavuje hvězd a nebeských potěšení.
- 335 Žiji s myšlenkou na věčnost, abych nezhnul.
- Theolater: Myslím, že lépe jsi to ani nemohl pochopit.
Jsou to totiž jen marné sny a prázdná pára,
jimiž se strůjce tisíce lstí Philocosmus zmocňuje duší,
aby je potopil do podsvětního jezera.
- 340 Eusebius: Ať se v tobě stále pojí ctnost se vzděláním.³⁰
Pak tě Kristus vyvede svou mocnou pravicí
do vznešených království hvězdné krajiny.
- Theolater: Jan si uchovává srdce věrné Nebi a žije
napořád podle zásad bezúhonného života.
- 345 Zaplavují mě proudy radosti, kdykoli na něj
pohlédnu, má duše nad ním musí plesat.
- Eusebius: I v mém srdci se tento drahý chráněnc zabydlel.
Sem je tedy třeba směřovat neustálou péčí,
aby Janovi nikdo nepřehradil započatou cestu.

6. SCÉNA

- 350 Eleutherius: Hluboko v mém nitru dosud zeje hluboká rána,
že se na mě Eusebius odvážil zaútočit.
Což bude ten věrolomník stále odolávat
mým pokusům a mařit mé plány? Bude nade mnou
tento nepřítel triumfovat? Napadat mě, hřímat?
- 355 Přísahám při stínech podsvětního jezera,³¹ to nesnesu!
Půjdu, aby Philocosmus poznal úmysly toho zločince
a rozdmýchal plameny hněvu, jež se vyrovnají těm mým.

³⁰ Klíčový verš shrnující poselství hry: ctnost je třeba spojit se vzdělaností.

³¹ Lat. *Tartarii lacus* – Tartar, část podsvětí, kde hříšníci trpěli své tresty, zde v obecném významu „peklo“.

- Philocosmus: Můj věrný služebník Eleutherius se ještě nevrátil zpátky do mého domu?
- Sluha 1: Snad brzy přijde.
- 360 Philocosmus: Poslovo zpoždění vypadá jako dobré znamení a slibuje, že ta záležitost jistě dopadne dobře.
- Sluha 2: Hle, tu je ten, po němž jsi toužil.
- Eleutherius: Bud' zdrav, kníže Philocosme, nejvznešenější na světě.
- Philocosmus: Byla tvá práce úspěšná?
- 365 Eleutherius: Všechny mé snahy vyzněly ve výsledku naprázdno a marně. Krutý a nestoudný Eusebius, ta nenáviděná obluda, zamezila, můj kníže, mým i tvým pokusům, totiž aby hoši mířili do Philocosmova tábora ve větším počtu.
- Philocosmus: Ó, jak ohnivý hněv prošlehává mými údy! Dmu se hněvem, celého mě zachvacuje šílenství.
- 370 Cožpak ten netvor zmaří všechny mé pokusy?
- Eleutherius: To není všechno. Pokud v něčem pozná jen zrnko³² tvého smýšlení, svou lstivostí to zcela zapudí. Všude hlídá a bdí nad tím, aby se nikdo nezapletl do tvých sítí.
- 375 Philocosmus: Ó, jak smutnými plameny plane mé srdce! Takže on pořád tvrdě a vytrvale podněcuje nové a nové bouře a žene je na naše království? Takový zločin nesnesu. Přisahám při podsvětních řekách, při vládci pekel!
- 380 Trvalá bolest živí mstivý hněv. Nebudu Eusebiovi novým Prométheem, aby mi jako sup, který nezná smrt, zahnutým zobákem kloval vnitřnosti a nejhlubší zákoutí srdce.³³
- Chci, aby se kořistí mých sítí stal Jan.
- 385 Ať si nepřítel vzdoruje, přesto je třeba se do toho dát!
- Vanophile a Cosmogene,³⁴ podpořte horlivě mou snahu. Zajistíte svému knížeti stonásobný triumf, když do mé družiny přetáhnete jednoho jediného, Jana, onu vznešenou
- 390 hvězdu mládí.

³² Lat. *quid fili* – něco málo (po vzoru *ne filum* – nihil).

³³ Prométheus byl kvůli své oběti pro lidstvo užíván jako typologická paralela ke Kristu, proto může mít odmítnutí ztotožnit se s ním nádech rouhání.

³⁴ Původ jmen viz synopse.

- Vanophilus: Ze všech sil udělám všechno,
cokoli by prospělo tomuto přání.
- Cosmogenes: Ani já nic nezanedbám. Budu Janovi radit,
aby podřídil svého ducha a obrátil svůj člun tam,
kam jej volá vánek Philocosmovy přízně.
Použiji všeho, co by mohlo zlákalo jeho srdce.
- 395 Philocosmus: Čiňte se, čeká vás odměna hodná vaší snahy.

CHORUS

7. SCÉNA

- Jan: Jako květ v zahradách roste a hyne,
tak i lidský osud střídá role na jevišti světa.
Bohyně Flóra rozevře své skvostné divadlo,
400 květiny se zelenají a usmívají, ale znenadání
zblednou a padají do urny osudu. Ten, kdo se
v jednu chvíli zdá být obrazem štěstí a ozdobou
světa, znenadání padne a leží pohřbený
mezi truchlivými stíny. Ctnost je ušlechtilá
ozdoba, která jako jediná má právo
405 kvést dál, i za nepřízně osudu. Proto se
za žádných okolností nevytratí z mého srdce.
- Theophobus: Tvá horlivost se mi velmi líbí,
Jane. Viděli jsme však zakymácet
se i marpésské skály,³⁵ spatřil jsem letité cedry,
jak se otrásají pod nápořem Notu a Zefyru.
- 410 Pidomenus: Nespoléhej snadno na své síly,
musíš žádat o pomoc nebes. Bez ní padneš,
zrovna když věříš, že stojíš pevněji než ocel.
- Eusebius: Přeji si, aby ses právě ty, Jane, stal
415 služebníkem velké Matky.³⁶ Kdokoli
s pokorou přistoupí před její trůn milosti,
ten hlásá, že jeho modlitby se šťastně splnily.
Jí svěř nejvnitřnější tužby svého srdce,
ctiteli Mariin, aby tě vedla
cestou štěstí.
- Jan: Dotýkáte se mých nejvnitřnějších tužeb.

³⁵ Na hoře Marpéssos na ostrově Paros v Egejském moři se těžil zvlášť kvalitní parský mramor.

³⁶ Tj. metaforické označení Panny Marie. Srov. *Magna Mater Austriae*, označení milostné sochy Panny Marie v Maria Zell. Použití antického označení Matka země souvisí také s chápáním Panny Marie jako „nové pramáti“ (*nova Eva*).

- 420 Ó, jak příjemně a sladce Mariino jméno
proniká do mých uší! Celého mě zachvacuje,
má hrud' plane nesmírnou láskou.
Kéž bych se jí směl rychle zasvětit jako služebník,
ach, po tom toužím! Pak budu svatě žít jen pro ni,
- 425 jak káže Bůh.
- Eusebius: Vydejme se tedy do domu
svaté Panny. Hle, milostivou Bohorodičku
zbožně uctívají pod Zelenou horou.³⁷
Tam hledej azyl, tam si vyber útočiště,
to je má rada, Jane.
- Jan: Tisíckrát budiž pozdravena,³⁸
430 vznešená Paní nebes, spáso světa!
Tisíci polibků líbám Tvé nohy.
Pohled', dobrotivá Matko milosti,³⁹ jak mé
srdce plane láskou k Tobě. Žár mnou
prochází až do morku kostí. Dychtím
435 se zasvětit Tvým službám, toužím
Ti sloužit. Abych se Ti více zalíbil, Panno,
budu střežit sním svého čistého srdce.
Spíše se zřítím ze skály jako Prokrústova oběť,⁴⁰
dříve klesnu, zabít Skíronovým mečem,⁴¹
440 než bych strpěl, aby mé srdce spálila hanebná
pochodeň Venušina.⁴² Stanu se Hippolytem, vysměju se
Faidřiným hrozbám, a abych nebyl potomkem Egypta,
budu pronásledovat zahálku úporněji než pes či had.
Mé srdce se potom otevře jenom Tobě, k Tobě
445 budu směřovat své sliby a horoucí modlitby.
Zahrň tedy přízní svého služebníka,
který se před Tebou hluboce sklání.

³⁷ Míněn zřejmě kostel v klášteře cisterciáků u Nepomuku. Jediná pasáž hry, která umožňuje alespoň zhruba děj lokalizovat.

³⁸ Možná spojitost s textem dodnes oblíbené mariánské poutní písně *Tisíckráté pozdravujem tebe / Tausend-mal stets wollen wir dich grüßen*, která snad pochází z 18. století.

³⁹ Lat. *Mater Gratiae*, jeden z nejběžnějších přídomků Panny Marie.

⁴⁰ Lat. *Procrustes*, *ae*, *m.* – zločinec, který přepadené kladl na lože a podle něj jim buď utínal údy, pokud přesahovaly jeho lůžko, nebo je naopak natahoval, pokud nedosahovaly až k okraji.

⁴¹ Lat. *Sciron*, *onis*, *m.* – loupežník, kterého zabil Théseus.

⁴² Lat. *Cypris*, *idis*, *f.* – kyperská bohyně, Venuše.

8. SCÉNA

- 450 Eleutherius: Vanophile, Cosmogene, v naší záležitosti nastal obrat, takže můžete Jana jako na medem potřeném háčku přitáhnout tam, kam chceme. Po této cestě se bude vracet; jednejte tedy, a cokoli může lákat jeho mysl a uchvátit jeho smysly, toho okamžitě využijte.
- Vanophilus: Všechno je již připraveno, abys kromě Jana nepostrádal nic.
- 455 Cosmogenes: Jakmile se rozhodne oddat se radostem, snadno se připojí k našemu sboru.
- Vanophilus: Hle, už je tu očekávaný host Jan.
- Eleutherius: Ó ty, po němž naše srdce toužebně vzdychala! Jediná radosti našich srdcí, buď zdrav!
- 460 Jan: Nevím, co znamená tento projev lásky, snad je to omyl? Zdá se, že tato přízeň náleží jinému.
- Cosmogenes: Na nikoho jiného nemyslíme než na Jana. Toužíme jen po tobě a po tom radostně se v přátelském objetí přivinout k tvému srdci.
- 465 Jan: Děkuji za takovou přízeň, ale nejdříve mi odhalte, jaké jsou vaše úmysly, čím se řídí váš život. Nevěřím každému.
- Eleutherius: Neboj se, neměj strach, za našimi slovy nemusíš hledat žádnou lest. My jsme čisté myslí.
- 470 Vanophilus: Jen pojď k nám a poznáš, že v našem domě jsou všichni připraveni poslouchat tvé pokyny.
- Jan: Ale co to má znamenat?
- Cosmogenes: Duše tvých příznivců se věnují zábavě, neboť mladistvému věku náleží radosti.
- Jan: Nikoli, mladistvé myslí náleží ušlechtilá ctnost.
- 475 Eleutherius: Nebraň se tak.⁴³ Zlatý klid, zlatý mír mezi žerty a smíchem mládeži prospívá! Nuže, druhové, dejte se do toho, ať si Jan může vychutnat požitky. Ať je den naplněn dobrými věcmi!

⁴³ Lat. *Arcum hunc remittas* – viz v. 260.

- Venant.: V pohárech pění falernské víno a v číších kójské,⁴⁴
 480 teď můžeme svým smyslům povolit uzdu.
 Radujte se, druhové, myslete jen na zábavu.
- Všichni: Ať žije náš host Jan!
 Jan: Ach duše příliš náchylné
 k marnosti! Radují se za zvuku hudby,
 v ruce ještě drží bubínek a přitom se už řítí do hlubin Stygu.
- Dvořan 1: Je libo věnovat se trochu příjemným
 485 hrám bohyně Diany?⁴⁵ Nebo tě snad víc láká hudba
 a zpěv, žerty a tanec? Poroučej, nařizuj.
- Dvořan 2: Jsou tu různá potěšení, čisté požitky,
 jichž vábivá svoboda dovoluje užívat bez výčitek.
 Nic tvé srdce neobměkčí?
- Jan: Ach, raději bych podstoupil
 490 jistou smrt v sevření zubů
 zuřícího tygra nebo strašlivého lva,
 než abych se rozhodl následovat prchavá lákadla světa!
- Laet.: Snad tedy tvého ducha může lákat tanec,
 ať struny vyloudí libý zvuk!
 495 Copak se ti to nelíbí?
- Jan: Já dávám před krátkou rozkoší přednost
 spíše elysejským příbytkům a věčným údolím.⁴⁶
- Hilarius: Snad ti tedy nějaké potěšení poskytne on.⁴⁷
- Philocosmus: Dostane se ti mnohých darů, přijme tě
 500 vznešený dům. Budeš moci šťastně hromadit
 v náručí kupy zlata, vymanit se z prostřednosti
 a postoupit na kole Štěstěny na vyšší příčku.
- Jan: Ale co z toho? I když se Midás třpytí mezi smaragdy
 a vzácnými kovy z východních krajín,⁴⁸
 505 přece, protože je poskvřen krví,⁴⁹ uléhá jak na trní,
 vzdálený spánku a klidného spočinutí. Bůh mi dá větší dary,
 než jsou tyto, zachovám-li mu slíbenou věrnost.
 Po tomhle mé srdce netouží. Svět se mu protiví,
 směřuje k příbytkům nebešťanů, a cokoli vidí
 smrtelného, to považuje za pomíjivé přeludy.

⁴⁴ Lat. *Falernum*, i, n. – falernské víno, podle území na hranicích Kampánie a Latia. Podobně *Coum*, *Coi*, n. – kójské víno, podle ostrova Kós v jižních Sporádách, proslulého vývozem vína.

⁴⁵ Tj. lovu.

⁴⁶ Lat. *Tempe* – údolí dolního Péneia mezi Olympem a Ossou, příslovečně svými přírodními krásami; zde v obecném významu „půvabné údolí“.

⁴⁷ Míněn zřejmě Philocosmus.

⁴⁸ Lat. *pyropus*, i, m. – směs mědi a zlata, zlatý bronz (z řec. *pyrópos*).

⁴⁹ Hříčka pracující s rudou září rubínů a zároveň krve.

- 510 Martius: Pokud chováš v srdci stejný oheň jako stateční lidé,
povznes se k výšinám! Martovy počty tě vynesou
ke hvězdám, země bude opěvovat tvé válečné úspěchy.
- Jan: Kdybych vedl války s hříchy a se zločiny
a jako vítěz v horlivém boji zkontroloval svého ducha,
515 slavil bych triumf sám nad sebou. To je totiž pro mě čest,
jež si zaslouží obrovskou chválu. Nedbat prázdného
lesku věcí a povznést se nad lidské pachtění:
to považuji za přímou cestu do nebes.

9. SCÉNA

- 520 Nikdy se nepřidám do tvého tábora, ty falešná sebranko!
Do mysli jsem si hluboko vštípil předané naučení.
Zdaleka se vyhýbej svým nepřítelům a hlídej si,
s kým.⁵⁰ Ach, ať se mi nestane, že bych dal přednost
radostem světským, jež pominou za krátký okamžik,
před těmi trvalými! Zítřka či snad ještě dříve mě bude
525 měřit nelítostnou rukou Lachesis či Klóthó⁵¹
a připojím se k podsvětním stínům. Budu se přesto
dnem a nocí ohlížet po pomíjivých odznacích moci,
pocích, purpuru a Midově bohatství? Kdokoli
dovolí, aby se ho zmocnily nástrahy světa, je blázen.
- 530 Theolater: Modlím se, Jane, aby nebesa přála Tvým úmyslům.
Jan: Potěšil jsi služebníka svým příchodem a velkou přízní.
Vždyť už se Philocosmova cháska snažila znovu mě
lapit svými léčkami, opírajíc se o klamná lákadla.
Nastřikávala mi všemožné vějičky pro smysly, abych je přijal.
535 Já však pokládám vše dobré, co obsahuje život
vezdejší, za prázdný dar, půvab zapadající hvězdy,
za smetí pokryté planým leskem.
- Theolater: Jane, probouzíš v mé duši velikou radost, ale přesto
nezapomeň, že pouze stálost sama sobě
540 zajistí vítězný věnec.
- Jan: Slibuji pevnou víru.⁵²
Toto mé rozhodnutí nezmění žádné odměny,

⁵⁰ Sir 6,13.

⁵¹ Lat. *Lachesis, is, f., Clotho, us, f.* – dvě z bohyň Osudu, Předoucí a Udělující.

⁵² Lat. *firma fides* – spojení často používané v kontextu vyznání víry (*fidem firmam habere, excitare/demonstrare*).

- žádná přízeň osudu, ani kdyby mě mučili meči,
ohnivými kotouči a tisíci ranami strašné smrti:
žádná síla je nevyvrátí.
- 545 Theolater: Život, který je tak vzdálen špatnosti
a plný dobra, ti zůstane navěky.
Ty ale nikdy nepolev a pokračuj v započaté cestě.
- Jan: Spíše bude Zefyros vát do Jitřenčina domu,
než abych neposlechl, Theolater, tvých napomenutí.

10. SCÉNA

- 550 Theolater: Jak vidím, do Jana vplynula mocná řeka svaté povahy,
plným proudem do něj plyne chvályhodná ctnost.
Co jiného totiž věští mužný duch, který je
statečný a schopný podstoupit vážná
nebezpečí, jazyk poskytující dobré rady
a prozíravá mysl, než že jednou bude ozdobou
555 a světlem náboženství. Ach, kdyby jen chtěli
podobným ohněm vzplanout i Janovi společníci,
aby totiž milovali Boha a trávili dny života,
jež jim jsou dány, při dobré paměti na nebesa.
Přicházíte zrovna vhod, mí druhové.
- 560 Sluha: Pokud ti mohou služebníci sloužit, rozkazuj.
Narcissus: Vidiš, Theolater, že jsme připraveni plnit tvé příkazy.
Theolater: Kde jste právě byli, má milovaná srdíčka?
Rosilus: Zatoužili jsme po odpočinku.
Theolater: Prosím povězte,
byl spolu s vámi i Jan?
- 565 Florilus: Nikdy se k našim
radovánkám nepřidal. Touží se věnovat
pouze sám sobě.
- Theolater: Jana totiž obepíná
lásky ke ctnostem tak pevným poutem,
že bys spíše vytrhl Kavkaz z kořenů,⁵³
než by on opustil svatý způsob života.

⁵³ Další z častých geografických narážek obsažených v této hře. Navíc může snad odkazovat na Prométhea přikovaného právě na Kavkazu.

- 570 Jen on považuje za rozkoš žít se Bohem,
skrytým ve sněhobílém chlebě,⁵⁴ často se obracet
k příbytkům svatých, nesčetnými modlitbami
si naklánět svaté i Boha. Uniká lákadlům světa,
hnusí se mu sladké rozkoše.
- 575 Jednou bude jako hvězda navěky zářit
v krajině pokoje; tehdy, až bude Bůh plnou hrstí
rozdělovat odměny. Jana čeká sláva,
nebeská rozkoš bez konce a všechno dobré,
co je možné získat.
- Narcissus: Zažiháš naše srdce.
- 580 Zdalipak i nám bude jednou stejně tak dovoleno
užívat těchto radostí?
- Theolater: Ano, pokud se budete v životě řídit
stejným zákonem jako Jan, pokud se rozhodnete
kráčet v jeho stopách. Ten jednou sklídí bohatou
úrodu věnců, kdo odmítne následovat lákadla
světa a zvítězí sám nad sebou.
- 585 Rosilus: Pryč tedy
se světskými radostmi, sbohem lákadla těla!
Zmizte, poklady Midovy, Kroisovy peníze!⁵⁵
Teď budu následovat jako vůdce Krista,
abych se nestal kořistí Kerberových tesáků,
abych se neutopil v Acherontu. Vyhlašuji bitvu
pekelnému Jovovi a tělu hýčkájícímu vše, co se mu líbí.
- 590 Florilus: Sbohem pocty, nádhero i tituly!
Ze srdce toužím žít zavržený světem,
ale drahý Bohu.
- Narcissus: I já se zříkám světa!
- 595 Ať se skví Neronův palác, vykládaný mramorem
a cedrem, ať se Lucullus po světě chlubí svou
knihovnou,⁵⁶ ať mi bohatství teče proudem,
se mnou nic nepohne. Všechno je to jen jeviště lstí,
od této chvíle zasvětim dny svého života Bohu.
- 600 Car.: I já šlapu po nicotném kole Štěstěny. Přimknu se
k tomu, co přináší čest duši, v mém srdci bude cudnost,
blahodárná zbožnost, čistý život příslušící mému věku.

⁵⁴ Myslí zřejmě hostii.

⁵⁵ Autorovy oblíbené prototypy prostopášných boháčů Kroisa a Mida se objevují již v úvodním Philocosmo-
vě monologu, kde se vladař naopak právě těmito poklady vychloubal.

⁵⁶ Lat. *pegma, atis, n.* – cokoli pevně spojené, police, regály. Lucullus si nechal na Tusculu vybudovat vlastní
knihovnu.

- Theolater: Zde nic netrvá, nic nezůstává neměnné.
Kdysi žili Trójané, kdysi stálo Ílion,⁵⁷
605 teď se ložnice Helenina stala ložem Cereřiným.⁵⁸
Jen nebeský dům bude stát navěky.
- Florilus: Naším pevným a nezlomným úmyslem je následovat
Janovu ctnost i dobré způsoby a soupeřit s nimi.
- Theolater: Ty, Nejvyšší, jenž řídíš hvězdy a soudíš svět,
610 veď tyto své služebníky správnou cestou
a podpoř je v jejich přáních svou milostí.

11. SCÉNA

- Palladius: Milovaní žáčci, kdo chce dosáhnout slávy
a užívat vytouženého klidu,
musí vědět, že je pro něj nutné pěstovat vědění.
615 Díky němu se smí papež zdobit tiárou,
ono dodává vznešenost královským komnatám.
Díky vědění ruka sáhne po královském diadém,
z něj povstává opora měst a základ říší,
otcové vlasti a Atlanti,⁵⁹ kteří
620 nesou zemdléla nebesa. Protože však ctnost často
umdlévá, není-li po ruce nepřítel,
je třeba, aby jeden každý vyzkoušel nadání druhého.
Proto bude příští den dnem zápasu. Kdo zvítězí,
dostane odměnu odpovídající námaze.
- Žák 1: Kéž bych se stal vítězem já!
625 Jak bych se ve svém srdci radoval!
- Žák 2: Marné je tvé přání, nedovolím, aby mi někdo
vyrvál pocty prvenství.
- Žák 3: Ani já za vámi nezůstanu pozadu.
Shromáždím všechny svůj důvtip,
630 rozvinu všechny síly,
abych obhájil první místo v gymnáziu.
- Palladius: Jsem velmi spokojen
s vaší horlivostí. Ať si tedy každý z vás
připraví nějaký skvělý důkaz své pýle.
- Eusebius: Co tě tíží, Jane? Chceš-li zvítězit a být
vyhlášen mezi svými spolužáky za slavného

⁵⁷ Lat. *Ilium*, *ii*, *n*. – Ílion, Trója.

⁵⁸ Obrazný popis rozvalin Tróje, které zarůstají různými rostlinami. Helena může připomínat také prostopášnost.

⁵⁹ Těmito „Atlanty“ mohou být myšleni i svatí jako opora nebes.

- 635 vítěze, nezbyvá ti, než si vytrvalým
úsilím vysloužit hojnou přízeň nebes.
Neboť lidské úsilí nikdy nedojde cíle samo,
bez podpory Boha, vždy budeme potřebovat
pomoc nebes. Prosebníkům však podpora
- 640 nebývá odepřena. Proto hoď k nebi
kotvu naděje a vysluž si Boží přízeň
stálými modlitbami; vzývej horoucím
srdcem především Pannu, dobrotivou
Matku Boží, v níž sídlí moudrost.
- 645 Pocítíš, že od ní k tobě přijde světlo.
Jan: Ach, půjdu, Eusebie, veden tvým pokynem,
abych ve svém nejistém bloudění došel k onomu
kýženému majáku.⁶⁰ Půjdu a pokleknou jako služebníci
u posvěcených nohou Mariiných. Přemohu ji horoucí
650 modlitbou, aby mi Matka milosti otevřela svou náruč.
Eusebius: To učiň, Jane. Ta, která se nezdráhá
žádnému prosebníkovi podat svou jistou ruku,
vyslechne tvé prosby.
Jan: Ach má sladká Panno!
Tys mé útočiště, má naděje! Znovu přistupuji,
655 Královno, s pokornou prosbou o milost k Tvému trůnu.⁶¹
Vyslyš prosebníka, Ty, která s radostí přinášíš
pomoc bezmocnému, přej milostivě mému úsilí!

12. SCÉNA

- Theophobus: Až doposud Jan nad svými soupeři
vždy vítězil a není žádných pochyb
660 o tom, že tomu tak bude i nadále.
Ručí za něj dostatečně jeho píle a zbožnost,
jimiž si pro sebe jako první vydobyl
přízeň nebes.
- Pidomenus: Každému je hned jasné,
že věštba je příznivá. Jan si odnese
665 cenu ze soutěže, přemůže své soupeře.
Neboť vítězstvím si je vždy jist ten,
za nějž bojují nebesa.
- Philotheus: Jan nedosáhne
jen této pocty. Jeho velká láska ke svatým,

⁶⁰ Lat. *Pharos*, *i. f.* – Faros, ostrůvek u Alexandrie s majákem, zde metonymicky „maják“.

⁶¹ Snad narážka na předchozí milost, kterou Marie Janovi prokázala, když ho uzdravila z těžké nemoci.

- 670 ušlechtilá ctnost i život ve vytrvalé zbožnosti
slibují, že jednou dojde slavného konce, ověčeného
trojnásobným vavřínem.
- Eusebius: Snad už Palladius oznámí,
kdo získá první cenu a kdo si
konečně odnese vavřín vítězství.
- 675 Palladius: Pojdte sem, žáci mé školy. Všichni jste
v soutěži prokázali velké a silné
nadání. Každý z vás podal jasný důkaz
svého pokroku, jeden však vynikl nejvíce;
a jako drahokam září ve stínu ještě jasněji,
i on mezi všemi vyniká věděním.
- 680 Tímto vítězem je Jan.
- Philotheus: Tato vítězná palma
Janovi za jeho píli a modlitby, které k práci
připojil, po právu náleží.
- Žáci 1, 2: My, poražení, přiznáváme,
že mu tato palma po právu náleží, že se ho sluší
opěvovat a uctít ho chválou.
- 685 Žák 2: Ať vzrůstá žeň jeho slávy,
jeho hlava je hodna toho, aby byla oceněna
zeleným vavřínem, je hodna triumfu.
- Žák 3: On je ozdobou naší školy,
je vzorem pro mladé.
- Eusebius: Nestal se však prvním
jen díky svému vzdělání. Ostatní
daleko předčí svou ctností
a má zbožné následovníky.
- 690 Palladius: Oslavujte ho tedy.
- Všichni: Ať navěky žije, ať jsou nebesa vždy nakloněna
Janovým přáním.
- Jan: Za celý tento triumf vděčím Bohu,
každé vítězství přichází z nebes,
na rozkaz Boha.
- Theolater: Schvaluji tvoji ctnost.
- 695 Prohlašuji, že je to výjimečná sláva,
když ctnost a pocta září na jednom místě.
- Philotheus: I nadále žij tak pevně oddaný Bohu.
Ten stvoří pro své věrné korunu zářící

- 700 jasnými drahokamy; a ty, jejichž život postrádal hřích,
takže se směli po skončení své pouti přidat ke hvězdám,
pak přikáže usadit na trůn, aby navěky
žili šťastně a ve věčném pokoji.
- Jan: Přijímám ochotně a s úctou tato vaše napomenutí.
Budu žít zasvěcen Bohu a oheň lásky
- 705 k Bohu nikdy nezmizí z mého srdce.
Ó velký Vládce králů a Soudce života!
Je-li má žádost spravedlivá, přistupuji-li ctnostně
k Tvým svatým oltářům, dopřej mně, svému služebníčkovi,
abych vynikal stejně tak ctností jako věděním
- 710 a tak vždycky zvětšoval Tvou slávu!

Vše k větší slávě Boží a poctě sv. Jana Nepomuckého